

Vaaralliset väärennökset

Terveys-, turvallisuus- ja ympäristöriskejä aiheuttavien väärennettyjen tuotteiden kauppa

TIIVISTELMÄ

Maaliskuu 2022

Tässä tutkimuksessa arvioidaan määrällisesti terveys-, turvallisuus- ja ympäristöuhkia aiheuttavien väärennettyjen tuotteiden kaupan laajuutta ja suuntauksia. Sen perustana on analyysi ainutlaatuisesta joukosta tullin takavarikointitietoja ja muita lainvalvontaan liittyviä tietoja sekä strukturoituja haastatteluja lainvalvonnan asiantuntijoiden kanssa.

Periaatteessa kaikki tuoteväärennökset ovat riskialttiita ja voivat aiheuttaa uhkia käyttäjille. Jotta voidaan ottaa huomioon riskien eri asteet, tutkimuksessa on käytetty kahta erityistä lähestymistapaa vaarallisten väärennösten esiintyvyyden määrittämiseksi.

Laajassa lähestymistavassa otetaan huomioon tuotteet, joiden on täytettävä tuotekohtaiset turvallisuusnormit ja/tai jotka kuuluvat Yhdysvaltojen elintarvike- ja lääkeviraston toiminnan piiriin ja/tai joita Yhdysvaltojen SHOP SAFE ACT -säädösehdotus koskee. Tätä lähestymistapaa käyttämällä todettiin, että vaatteet, autojen varaosat, optiset ja lääketieteelliset laitteet sekä lääkkeet ovat yleisimmin tavattuja vaarallisia väärennöksiä.

Kiina ja Hongkong (Kiinan erityishallintoalue) ovat merkittävimmit vaarallisten väärennösten viejät: takavarikoiduista tuotteista yli kolme neljäsosaa on lähtöisin niistä. Postipaketit – joiden käyttöä sähköisen kaupankäynnin suosio lisää – ovat yleisin tapa kuljettaa vaarallisia väärennöksiä. Tämä hankaloittaa merkittävästi vaarallisten tuotteiden seulonta- ja havaitsemisprosesseja, mikä pienentää väärennösten paljastumisen riskiä ja siten rikoksesta koituvia seuraamuksia. Vaarallisia aineita sisältäviä pieniä paketteja lähetettiin useimmiten Euroopan unioniin ja Yhdysvaltoihin. Takavarikoitujen tuotteiden arvon perusteella merirahtina tehdyt lähetykset olivat kuitenkin selkeästi arvokkaimpia. Meriteitse kuljetettujen vaarallisten väärennösten määränpääät vaihtelivat, mutta luettelon kärjessä olivat Persianlahden maat.

Kohdennetummissa ja suppeammassa lähestymistavassa otettiin huomioon ainoastaan elintarvikkeet, lääkkeet, kosmetiikka ja sellaiset tuoteryhmät, joista on useimmiten tehty turvallisuusvaroituksia ja takaisin vetoja. Tämä lähestymistapa osoitti, että yleisimmin myydyt vaaralliset väärennökset olivat hajuvesiä ja kosmetiikkaa, vaatteita, leluja, autojen varaosia ja lääkkeitä. Suurin osa näistä tavaroista oli peräisin Kiinasta (55 prosenttia maailmanlaajuisista tullin takavarikoista) ja Hongkongista (Kiinan erityishallintoalue) (19 prosenttia). Takavarikoiduista vaarallisista tuotteista 60 prosenttia toimitettiin postipakettina, kun taas merirahti oli merkittävin kuljetusmuoto takavarikoitujen tuotteiden arvon perusteella.

60 prosenttia EU:hun lähetetyistä takavarikoiduista vaarallisista tuotteista oli myyty verkossa. Niiden arvon osuus kaikista takavarikoista oli kuitenkin pieni. Verkossa ostetuista vaarallisista väärennöksistä tavallisimpia olivat kosmetiikkatuotteet, mitä seurasivat vaatteet, lelut ja autojen varaosat. Suurin osa näistä tavaroista (75 prosenttia) lähetettiin Kiinasta.

Covid-19-pandemia on vaikuttanut vaarallisten väärennösten kauppaan, ja useimmissa tapauksissa kriisi on pahentanut olemassa olleita suuntauksia. Tämä koskee erityisesti lääkeväärennöksiä ja muita korkean riskin tuotteita, kuten alkoholia, joiden osalta toimitusketjujen katkonaisuus ja kysynnän muutokset luovat uusia mahdollisuuksia rikilliselle toiminnalle. Väärennösten voimakas lisääntyminen koski paitsi lääkkeitä ja henkilönsuojaimia myös monia muita tuotteita, jotka voivat myös aiheuttaa terveys- ja turvallisuusriskejä, kuten kulutustavaroita ja varaosia.

Valtiot tarvitsevat ajantasaista tietoa vaarallisten väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tavaroiden kaupan laajuudesta ja suuntauksista voidakseen ymmärtää ja torjua sitä. Tämä

tutkimus on osa jatkuvaa seurantatyötä, jolla tuetaan politiikan laatimista ja täytäntöönpanoa.